

รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อาจารย์ ประสิทธิ์ เพยกลิ่น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบันและพัฒนารูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบรูปแบบด้วยการนำข้อมูลที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 มาร่างรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และขั้นตอนที่ 3 เป็นการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยงานประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่งานร่วมกิจกรรมชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ 3 ได้แก่ งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยงานที่มีระดับ การปฏิบัติน้อยที่สุด คืองานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ 2) แบบอย่างที่ดีในการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดในงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถานศึกษาให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้แสดงบทบาทในการกำกับ สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา รองลงมาคืองานร่วมกิจกรรมชุมชน โดยมีครู นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีในชุมชน และกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ 3) รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย 1.1) ความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบ 1.2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 1.3) หลักสำคัญของรูปแบบ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย 2.1) โครงสร้างของงาน 2.2) การ

พรรณนางาน ส่วนที่ 3 แนวทางบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย 3.1) การวางแผน 3.2) การจัดองค์การ 3.3) การดำเนินงาน ได้แก่ (1) งานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (2) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) งานประชาสัมพันธ์ (4) งานให้บริการชุมชน (5) งานร่วมกิจกรรมชุมชน (6) งานจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคมและมูลนิธิ (7) งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น 3.4) การควบคุม ได้แก่ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ส่วนที่ 4 องค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จของงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และส่วนที่ 5 เจาะลึกการนำรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไปใช้ ผลการตรวจสอบรูปแบบ พบว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้

คำสำคัญ : การบริหารการศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษา ความสัมพันธ์กับชุมชน

Abstract

The purposes of the study were to investigate the current situation and to develop a School-Community Relations Administration Model for Basic Education Schools. The research design employed mixed - method of quantitative and qualitative data collection. Three stages of data collection were; 1) examining the current situation of community relations; 2) designing the model using data derived from stage 1, and initially examining the model; and 3) verifying the appropriateness and the possibility of the model of School-Community Relations Administration of Basic Education Schools. Three major findings revealed as follows:

1) Overall results were at high levels regarding the current situation of School-Community Relations of the basic education schools. In particular, the highest levels were public relations aspect, followed by participation in community activities, and the work of basic education school committee respectively. However, the results showed that the least performed aspects were establishing groups, clubs, associations, and foundations.

2) Regarding to the role model of School-Community Relations Administration of basic education schools, the results showed that the work of basic education school committee was ranked at the highest, particularly in providing the committee opportunities in monitoring and supporting educational management. The second ranking was dealt with the participation in the community activities organized by teachers and the participation of students in community cultural activities and other important days.

3) Concerning the School-Community Relations Administration Model for Basic Education Schools, the results revealed that there are 5 essential components of the Model. First, Introduction Section which consists of 3 parts which are 1.1) background of the model, 1.2) purposes of the model, and 1.3) rationale of the model. Section two is about Structure, Role and Duties of the school's community relationship that comprises of 2 parts: 2.1) structure of the work, and 2.2) job description. Section three is about a guideline for Communities Relationship Administration consisting of 4 parts which are 3.1) planning, 3.2) organization managing, 3.3) work progressing, In particular, Part 3.3 can be elaborated into 7 subparts, which are (1) community participating in educational management, (2) the basic education committee's work, (3) public relations, (4) community services, (5) participating in community activities, (6) establishing groups, clubs, associations, and foundations, and (7) enhancing relationship between communities and other organizations, and 3.4) controlling which including supervising, monitoring, and evaluating. Then, Section four which is about performance indicators for the success of community relationship. The last part is Section five which is about a condition of implementation of the School-Community Relations Administration Model for Basic Education Schools. The Results of Model verification showed that the Model was appropriate and practical.

Keywords: Educational Administration, Administration Model,
School-Community Relations

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล อันเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพประชากรของสังคม เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ได้ระบุไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546, หน้า 2)

สถานศึกษาเป็นสถาบันที่ทำให้เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมแก่คนในชุมชน สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์กันในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งรับผิดชอบการศึกษาในระบบแก่เด็กและเยาวชน (Sanders & Epstein , 1998 : Online) และเป็นแหล่งการลงทุนทางสังคมที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ให้เป็นสถานที่จัดเตรียมเยาวชนที่มีความพร้อมเข้าสู่สังคม (Susan,et.al , 2000: Online)

ชุมชนเป็นแหล่งที่มาของปัจจัยนำเข้า (Input) และแหล่งรองรับผลผลิต (Output) ชุมชนจึงเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของโรงเรียนรวมทั้งสมาชิกชุมชนมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษาอย่างมาก (Baum 2000 : Online ; Brook,et.al,2000: Online) ดังนั้น การทำหน้าที่ของโรงเรียนจึงต้องอาศัยความร่วมมือหลาย ๆ ด้านจากชุมชนในสังคม ซึ่งในแต่ละชุมชนที่ห่างไกล ยากจน และมีความจำกัดของทรัพยากร ยากที่จะพึ่งพาตนเองและเกื้อหนุนโรงเรียนได้ ดังนั้นนักเรียนในถิ่นทุรกันดารจึงมีความเป็นอยู่ที่น่าเป็นห่วงทั้งด้านสุขภาพอนามัย ด้านสติปัญญา และด้านจิตใจ เนื่องมาจากขาดอาหาร และปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (พจนีย์ มั่งคั่ง, 2549, บทนำ)

กลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาให้นักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 8 วรรค 2 โดยยึดหลักการที่ว่าสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพและมีมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการกระจายไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการในสถานศึกษา สนับสนุนให้องค์กรและบุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษายุคใหม่ และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนและ

รับผิดชอบ ในการดำเนินงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ บรรลุเป้าหมายหลักขององค์กร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 4)

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ว่า มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 วรรค 6 การมีส่วนร่วมของบุคลากร ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มาตรา 27 ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มาตรา 29 ให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

จากมาตราต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น นักเรียนจะต้องพร้อมที่จะไปอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้นักเรียนจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักแก้ปัญหาได้ดี

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักในบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของสถานศึกษา ในการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของบริบททางสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เพื่อเป็นฐานรองรับการทำงานที่เป็นองค์รวมในชุมชนต่อไปในอนาคต (อมรวิเศษ นาคทรัพย์, 254, หน้า 107-108)

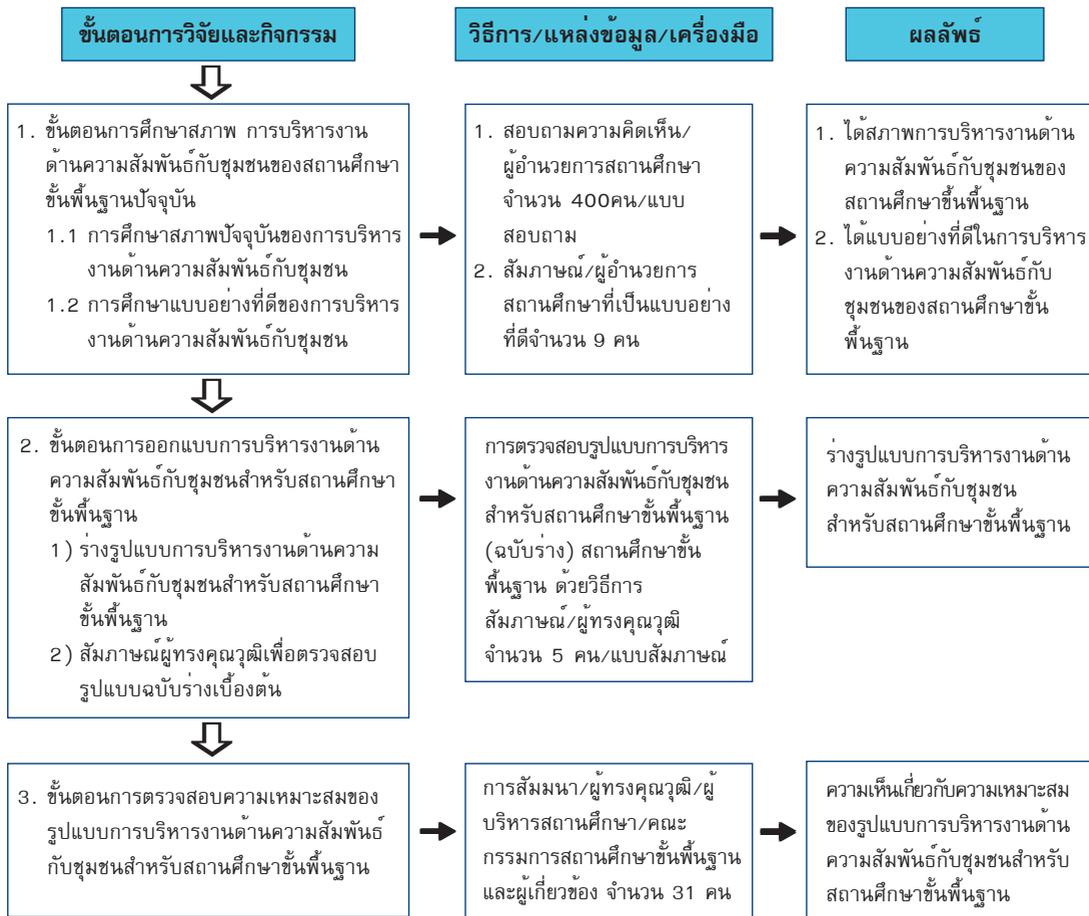
งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีความสำคัญกับการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยยึดหลักว่าจะต้องให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม ตลอดจนจนความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 12) การดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการเรียนการสอน จนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีทักษะการแสวงหาความรู้ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งเป็นการสนองความต้องการของชุมชนอย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 31,340 แห่งจาก 185 เขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 47)

2. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดี ในการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน จำนวน 9 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 31 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา จำนวน 400 คน ประชากรทั้งหมด 31,340 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปิดตารางของทาโร ยามาเน (Taro Yamana, 1960 . pp.1088-1089) มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้คลาดเคลื่อนที่ 0.05 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาละ 1 คน (รวม 185 คน) และจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาละ 1-2 คน โดยกระจายทั้ง 5 ภาค คือ ภาคเหนือ 42 คน ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร 45 คน ภาคตะวันออก 26 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 61 คน และภาคใต้ 41 คน (รวม 215 คน) รวมทั้งสิ้น 400 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

2. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดี ในการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน จำนวน 9 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 31 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 7 ตอน จำนวน 47 ข้อ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 0.973

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

3. แบบประเด็นการสัมมนา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการคำนวณดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient- α) ของครอนบาค (Cronbach, 1974. p.161) โดยนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละงาน ดังนี้ งานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เท่ากับ 0.905 งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เท่ากับ 0.866 งานประชาสัมพันธ์ เท่ากับ 0.882 งานให้บริการชุมชน เท่ากับ 0.881 งานรวมกิจกรรมชุมชน เท่ากับ 0.866 งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ เท่ากับ 0.908 งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น เท่ากับ 0.888 และค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.973

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยดูความเหมาะสมของภาษาและความชัดเจนของคำถาม

3. การตรวจสอบคุณภาพประเด็นการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยขอให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 400 ฉบับ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง และขอรับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 381 ฉบับ เป็นฉบับที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น คิดเป็นร้อยละ 95.25

2. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์โดยขอให้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ออกหนังสือขอความร่วมมือ แล้วนัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่านเป็นผู้กำหนด วัน เวลา และสถานที่ ในการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์และบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยขอให้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ออกหนังสือขอความร่วมมือแล้วนัดหมายการจัดสัมมนา โดยจัดสัมมนาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในวันจันทร์ที่ 20 มิถุนายน 2554 เวลา 09.00 -12.00 น. ณ ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละสำหรับส่วนที่เป็นแบบเลือกตอบ และใช้การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544 หน้า 50)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ข้อสังเกตในการนำรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไปใช้

1. สถานศึกษาต้องทำความเข้าใจกับรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนให้ชัดเจน

2. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

3. สถานศึกษาต้องปรับโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งเน้นการจัดทำพรณางานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนนั้นๆ

4. จัดทำแผนงาน / โครงการงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน แล้วนำไปกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สภาพทางภูมิศาสตร์ และความต้องการของชุมชน

5. ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

ผลการศึกษา

1. การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ งานประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคืองานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด และงานร่วมกิจกรรมชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรายการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาแบบอย่างที่ดีของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาเชิญผู้ประกอบการเครือข่าย ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ประกอบการ ร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง รวมทั้งกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จากนั้นสถานศึกษาจัดการสรรหา แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีขั้นตอน โดยมีโครงสร้างการบริหารงานตามระเบียบกำหนด เสนอแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนทรัพยากร พัฒนาระบบสารสนเทศ พร้อมจัดหาวิทยากร ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน และยังจัดสร้างเว็บไซต์ จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ จัดหมายข่าว เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ทำให้เกิดผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อม จนสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการภายในสถานศึกษาทุก ๆ ด้าน ตลอดจนการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาการ สถานศึกษาเป็นแหล่งพักพิงแก่ชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาชุมชนให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยขอรับการสนับสนุนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐและเอกชนร่วมบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมและเป็นระบบ และตระหนักว่าชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่ามากที่สุด อันเป็นปัจจัยที่ส่งเสริม เกื้อกูลกันในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน เพื่อเกิดประโยชน์ร่วมกัน

3. รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

1. ส่วนนำ

- 1.1 ความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบ
- 1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- 1.3 หลักการสำคัญของรูปแบบ

2. โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

- 2.1 โครงสร้างของงาน
- 2.2 การพรรณนางาน (Job Description)

3. แนวทางการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

- 3.1 การวางแผน
- 3.2 การจัดองค์การ
- 3.3 องค์ประกอบการทำงาน
 - 3.3.1 งานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 - 3.3.2 งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 3.3.3 งานประชาสัมพันธ์
 - 3.3.4 งานให้บริการชุมชน
 - 3.3.5 งานรวมกิจกรรมชุมชน
 - 3.3.6 งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ
 - 3.3.7 งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น
- 3.4 การควบคุม
 - 3.4.1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

4. องค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จของงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

5. เงื่อนไขการนำรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไปใช้

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่างานที่ปฏิบัติได้ ในระดับมากที่สุด ได้แก่ งานประชาสัมพันธ์ เพราะงานประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่ โดยการนำเสนอ ให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ดังนั้นงานประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งที่ จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินการของสถาน ศึกษา จนเกิดความภูมิใจในผลงานร่วมกัน และช่วยให้สถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความสะดวก ราบรื่นยิ่งขึ้น เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำจุลสารสิ่งพิมพ์ บ้ายประกาศ การพบปะ เยี่ยมเยียน การออกข่าวทางสื่อสารมวลชน การจัดทำหอกระจายข่าว รายการเสียงตามสาย หรือ การพูดประชาสัมพันธ์ในงานพิธีต่างๆ สอดคล้องกับ ทิพทยา สุวรรณภูมิ (2544 หน้า 94) ที่ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการ โรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนได้จัดทำจดหมายข่าวแจ้ง ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นสื่อกลางในการประสานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับบ้าน และเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก ประหยัด รวดเร็ว เพื่อให้ทางบ้านหรือชุมชนได้ทราบข่าวคราว ความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าของโรงเรียน

องค์ประกอบงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มีดังนี้

1. งานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษามีการ ปฏิบัติงานด้านให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณางานที่ปฏิบัติได้ในระดับสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาแจ้งความก้าวหน้าการ ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานให้ชุมชนรับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 หน้า 186) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า วิธีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนโดยให้คณะครูในโรงเรียนและผู้ปกครอง นักเรียนมีส่วนร่วมใน การประชุมมีมากขึ้นและพัฒนาขึ้น

2. งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษามีการปฏิบัติงาน ด้านที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณางานที่ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาได้ดำเนินการสรรหาและเสนอ แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเตื่อนใจ แก้วประเสริฐ (2544 หน้า 106) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ได้มีการดำเนินการสรรหาและเสนอ แต่งตั้ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการประกาศรับสมัครผู้แทนตามสัดส่วน เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าอบรมสัมมนา กับสถาบันการศึกษาอื่น และการจัด ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

3. งานประชาสัมพันธ์ สถานศึกษามีการปฏิบัติด้านงานประชาสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณางานที่ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพทยา สุวรรณภูมิ (2544 หน้า 96) ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนได้มีการดำเนินการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น โดยโรงเรียนเชิญชุมชนมาร่วมงานกับโรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

4. งานให้บริการชุมชน สถานศึกษามีการปฏิบัติงานด้านการให้บริการชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณางานที่ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุดคือ สถานศึกษาจัดบริการสถานที่ให้ชุมชนมาประชุมและพบปะสังสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ เตือนใจ แก้วประเสริฐ (2544 หน้า 105) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถม ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า โรงเรียนให้บริการชุมชนด้านอาคารสถานที่ โดยเปิดโอกาสให้ใช้สนามกีฬาของโรงเรียน และการให้บริการชุมชนด้านความรู้ทางวิชาการโดยจัดป้ายนิเทศทางวิชาการต่างๆ

5. งานรวมกิจกรรมชุมชน สถานศึกษามีการปฏิบัติงานด้านการรวมกิจกรรมชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณางานที่ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด คือ ครูนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ อำนวยพร ทรัพย์คง (2542 หน้า 93) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน ฉะนั้นโรงเรียนจะได้เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมวันสำคัญ

6. งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ สถานศึกษามีการปฏิบัติด้านงานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสุดท้ายเมื่อพิจารณางานที่ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด คือ สมาคมผู้ปกครองและครูให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ นรินทร์ ช่วยเจริญ (2543 หน้า 92-93) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการโดยเชิญกลุ่ม บุคคล ชมรม สมาคม และมูลนิธิ มาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น

7. งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น การปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากที่ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูออกเยี่ยมครอบครัวของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทิตพทยา สุวรรณภูมิ (2544, หน้า 68) ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์ พบว่า สถานศึกษาส่งเสริมให้คณะครูออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

ข้อบกพร่องของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อบกพร่อง คือการเลือกกลุ่มตัวอย่างในส่วนของผู้บริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ไม่กระจายทั่วทั้ง 5 ภาค กระจุกอยู่เฉพาะในเขตภาคกลางและกรุงเทพมหานครเท่านั้น อาจจะทำให้ได้ข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้นไม่ครบสมบูรณ์ เพราะในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีบริบทในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ต่างกันตามสภาพแวดล้อมของเขตพื้นที่การศึกษานั้นๆ

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากร ทำให้ขนาดตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีขนาดไม่เท่ากัน บางสถานศึกษา มาก บางสถานศึกษาน้อย อาจส่งผลต่อค่าความแปรปรวนได้ ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งคือทฤษฎีที่นำมาเป็นกรอบคิดในการวิจัยครั้งนี้มีหลายทฤษฎี ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในระหว่างตัวแปรของทฤษฎีต่างๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของรูปแบบการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานพบว่า งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ มีการปฏิบัติได้น้อยที่สุดดังนั้น สถานศึกษาจึงควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ โดยการแต่งตั้งคณะบุคคลที่มีความสามารถในการประสานงานกับคหบดีในชุมชน ผู้นำชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า ที่พร้อมเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญา กำลังทรัพย์ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อจะได้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษา นักเรียน และชุมชนในโอกาสต่อไป

2. จากการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และงานประชาสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรสรรหาและแต่งตั้งคณะบุคคลรับผิดชอบดูแลงานนั้นเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานเพื่อแจ้งให้สาธารณชนรับทราบถึงความก้าวหน้า เพื่อประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน ชุมชน ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานไปปรับใช้ตามความเหมาะสมกับบริบท โดยสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจกับรูปแบบ การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนให้ชัดเจนพร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับโครงสร้างองค์กร รวมทั้งการพรณางาน ให้ครบกระบวนการแล้วจัดทำเป็นแผนงาน / โครงการ เพื่อนำไปกำหนดในแผนปฏิบัติการให้เหมาะสมตามสภาพแวดล้อม สภาพภูมิศาสตร์ และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นให้เหมาะสมเพื่อนำไปใช้ ตามแผนปฏิบัติการได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษาผลของการนำรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ข้อดีของการวิจัย

1. ผลการวิจัยเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน นำไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนับเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานสนับสนุนงานหลักในการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน เพราะสถานศึกษาต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา ดังจะเห็นได้จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ใช้วิทยากร สถานประกอบการ และสถานที่ประกอบอาชีพอิสระของชุมชนมาช่วยในการเรียนการสอน เพราะฉะนั้นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ซึ่งระบุไว้ในเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 93) สำหรับในทางปฏิบัติจริงงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นงานที่มีส่วนสนับสนุนส่งเสริม การบริหารงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลาทั้งในทางตรงและทางอ้อม ครอบคลุมงานถึง 7 งาน ประกอบด้วย (1)งานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (2) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) งานประชาสัมพันธ์ (4) งานให้บริการชุมชน (5) งานร่วมกิจกรรมชุมชน (6) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมและมูลนิธิ (7) งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน

และหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นงานที่กว้างมากแต่ถ้าละเลยไม่เห็นความสำคัญของชุมชน จะเป็นการมองข้ามทรัพยากรที่สำคัญที่อำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างยิ่ง

งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีความสำคัญกับการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยยึดหลักว่าจะต้องให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังจะเห็นได้ว่าสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 12) ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ด้วยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสังคมตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2542).การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนีย์ มั่งคั่ง. (2549). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 เดือนพฤศจิกายน 2548 - มีนาคม 2549.
- เดือนใจ แก้วประเสริฐ.(2544). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิพทยา สุวรรณภูมิ.(2544). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นรินทร์ ช่วยเจริญ.(2543). การบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2546). รายงานการสัมมนาเรื่องความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2546). สรุปข้อมูลพื้นฐานการศึกษาปีการศึกษา 2546. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____ . (2552). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อมรวิชัย นาคทรพ. (2541). ความจริงของแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เจ.ฟิล์ม โปรดักส์ จำกัด.
- อำนวยการ ทรัพย์คง. (2542). บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- Brooks - Gunn, J.(2000). The neighborhoods they live in : “The Effects of Neighborhood Residence on Child and Adolescent Outcomes”. *Psychological Bulletin*, 126 (2) 309-337.
- Baum,A. (2000). *Environmental Psychology*. (5 th ed.). Fort Worth : Harcourt.
- Cronbach, Lee Joseph. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. 3 rd ed. New York : Harper and Row.
- Sander, M.G & Epstein ,J.L.(1998). *International Perspectives on School-Family Community Partnerships*. *Childhood Education* ,74, 340-342.
- Susan , M.Sheridan , et al. (2000) . "School Consultation". *Educational Psychology Papers and Publications*. *Paper 19*. retrieved from [http:// digitalcommons.unl.edu/edpsychpapers/19](http://digitalcommons.unl.edu/edpsychpapers/19).
- Yamane, Taro.(1973). *Statistics an Introductory Analysis*. New York : Harper and Row.